

Řada společností považuje compliance za zbytečné „papírování“. Vážněji se o něj začne zajímat až v okamžiku, kdy se potýká s akutní krizovou situací.

Compliance jako nástroj na zvýšení hodnoty společnosti

R

Regulace ve všech oblastech podnikání přibývá a státní orgány zasahují ve stále větší míře do fungování společností. Před více

než 10 lety neexistovaly nástroje jako datová analytika, programy shovívavosti, rozličné oznamovací povinnosti vůči státním orgánům, trestní odpovědnost právnických osob či mezinárodní spolupráce mezi státními orgány v různých oblastech. To platí nejen pro daňové právo či právo hospodářské soutěže, ale i pro řadu dalších právních odvětví. Aby podnikatel v tomto prostředí dlouhodobě uspěl, musí mít dobře nastavené interní procesy a brát vážně compliance.

Co přesně se pod tímto termínem skrývá? V nejobecnějším slova smyslu si pod ním lze představit veškerá opatření k zajištění souladu podnikání s legislativou. Jinými slovy, cílem compliance programů je prevence před nežádoucím a především protiprávním jednáním ve společnosti. Zvyšuje se ale i tlak na firemní hodnoty a reputaci podniku.

Pro mnohé jde však pouze o „papírování“ navíc. Nastavení compliance ve společnosti lze přitom využít i jako příležitost pro zlepšení postavení na trhu, nalákání nových kvalifikovaných

pracovních sil a v konečném důsledku i pro zvýšení hodnoty společnosti. Správně nastavené programy totiž mohou být pomocníkem, který provede společnost krizovými situacemi a úskalími podnikání.

Compliance přitom není pouze o eliminaci rizika trestní odpovědnosti společnosti či eliminaci případných sankcí, ale silně se dotýká i odpovědnosti managementu společnosti. Proč je tedy vhodné věnovat se compliance? A jak nastavit příslušné programy tak, aby sloužily podnikání?

Odpovědnost managementu

Ve střední Evropě se compliance řeší typicky až ve chvíli, kdy se společnost dostane do potíží: podvodné jednání zaměstnanců šetří policie, o problému firmy píše média, společnosti vznikla škoda či investor odmítne financovat další expanzi z důvodu absence řízení rizik. Všem těmto případům je přitom společné, že u nich nejsou nastaveny postupy pro jejich řešení. Chybí efektivní kontrola a panuje neznalost ohledně právní regulace a míry souvisejícího rizika. Každý zkušený podnikatel přitom sám nejlépe ví, kde má společnost svou pomyslnou Achillovu patu a jakým způsobem ji řešit. Předtím než dojde ke kontrole

Škodu nejčastěji vymáhá nové vedení, které to stávající ve funkcích nahradí. Pokud by tak tito noví členové statutárního orgánu neučinili, sami by odpovídali za škodu způsobenou nesprávným nastavením compliance programů v minulosti.

ze strany státních orgánů či přímo škodě, však většinou není prostor či rozpočet je řešit.

Pokud se již vyskytne nějaký problém, vždy za něj bude v konečném důsledku odpovídat management. Na rozdíl od jiných právních úprav české předpisy přímo nezakotvují odpovědnost statutárního orgánu za nenastavení compliance. Takováto odpovědnost je nicméně součástí povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Je tedy na každém statutáři provést si analýzu rizik a vyhodnotit, zda a do jaké míry je nutné compliance prostředí společnosti zlepšit nebo vytvořit.

V případě, že členové statutárního orgánu poruší svou povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a řídit rizika spojená s podnikáním, mohou za vzniklou škodu odpovídat celým svým majetkem. Takovou škodu může být zmařená investice do další expanze společnosti, odstoupení od smlouvy klíčového dodavatele či mnohamilionové sankce uložené státními orgány za porušení právních povinností.

Škodu přitom nejčastěji vymáhá nové vedení, které to stávající ve funkcích nahradí. Pokud by tak tito noví členové statutárního orgánu neučinili, sami by odpovídali za škodu způsobenou nesprávným nastavením compliance programů v minulosti. V krajních případech pak lze dovést i trestní odpovědnost managementu, například za porušení povinnosti při správě cizího majetku.

Příklady v oblasti daňového compliance

Většina podnikatelů si s compliance programy spojuje primárně možnost vyvinut se z trestní odpovědnosti právnických osob. Potřeba nastavení interních procesů k zajištění souladu s právem však existuje v řadě odvětví. Jednou z nejdynamičtější se rozvíjejících oblastí jsou daně. Právě v této oblasti se na podnikatele valí stále nové a nové povinnosti. Zmínit lze například povinnost dopředu finančním úřadům oznamovat některé transakce a korporátní změny, které naplňují znaky potenciálně agresivního daňového plánování. Aby byli podnikatelé schopni této své povinnosti dostát, musí mít nastaveny takové interní procesy, které umožní relevantní transakce identifikovat.

Tato povinnost ilustruje, že se daňová regulace dotýká celé společnosti, a nikoliv pouze jejího finančního či daňového oddělení. S tím souvisí i fakt, že finanční úřady ve stále větší míře kontrolují nastavení interních procesů a faktické fungování podniku, a nikoliv pouze faktury a další daňové doklady.

Příkladem je třeba odpovědnost podnikatelů za podvody s DPH jiných subjektů ve stejném dodavatelsko-odběratelském řetězci. V těchto případech platí, že pokud se neprokáže, že společnost měla nastavena dostatečná kontrolní opatření ve vztahu ke svým obchodním partnerům, bude muset doplatit chybějící daň. A to i přesto,

že dané obchody budou řádně zdokladovány a daňově v pořádku.

I v oblasti daní je to přitom právě management, který za případné sankce nese odpovědnost. V některých případech finanční úřady dokonce dovozují ručení členů statutárního orgánu za daňové nedoplatky společnosti. Jinými slovy pokud statutární orgán poruší péči řádného hospodáře a nezajistí soulad s předpisy, může se například v případě insolvence stát ručitelem za daňové závazky. Statutární orgán může odpovídat za nenastavení daňového compliance i v trestněprávní rovině.

Aktuálním příkladem je nová regulace DPH pro dokladování osvobozených dodávek do jiného členského státu EU. Tato právní úprava stanovuje přesný seznam dokumentů, které společnost musí mít, aby prokázala osvobození od DPH. Pokud se statutární orgán o existenci takovéto dokumentace neujistí a společnost bude nadále osvobozovat dodávky od DPH, může se v krajním případě jednat o trestný čin zkrácení daně spáchaný v nepřímém úmyslu.

Soutěžní compliance se vyplácí

Dalším příkladem, kdy společnost docení funkční systém compliance, je správné nastavení kontrolních mechanismů pro dodržení soutěžní regulace. Není nic horšího, než když se jednoho krásného rána dozvíte, že vaši společnost navštívili inspektoři Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, a vy nemáte situaci pod kontrolou. Nemáte sestaven tým interních pracovníků, kteří vědí, co v dané chvíli dělat. Zaměstnanci ani management netuší, v jaké míře spolupracovat, ani nemáte rozmyšleno, komu z externích právních poradců volat o pomoc.

Možná přece jen existuje způsob, jak předejít nejhoršímu a jak si zajistit lepší právní pozici v řízení s regulátorem. Tím může být compliance management systém zaměřený na důkladnou prevenci, detekci porušení interními prostředky a v neposlední řadě na adekvátní reakci na zahájené správní řízení vedené regulátorem a právní obhajobu. Tímto způsobem se snáze vyhnete drakonickým sankcím za narušení soutěže nebo za procesní pochybení v průběhu místního šetření a lépe ochráníte dobrou pověst firmy.

Jiřina Procházková
advokátka, Deloitte Legal

Kateřina Mandulová
advokátka, Deloitte Legal

Jaroslava Kračúnová
advokátka, Deloitte Legal